

Nogle Bemærkninger om Frihedsstraffene efter det Rigsdagen forelagte Forslag til Almindelig borgerlig Straffelov.

Af Fængselsinspektør WAAGENSEN.

Den Diskussion, som Reglerne om Straffene i det Rigsdagen i December f. A. forelagte Forslag til Almindelig borgerlig Straffelov forhaabentlig vil afføde, vil sikkert i første Række komme til at dreje sig om Spørgsmaalet om, hvorvidt det er nødvendigt til en effektiv Bekæmpelse af Kriminaliteten ved Siden af den simple Frihedsberøvelse (det nuværende »Simpelt Fængsel«) at raade over flere Arter kvalificeret Frihedsstraf, eller om det er muligt at reducere de nugældende ikke mindre end 5 forskellige Former for kvalificeret Frihedsstraf (Fængsel paa sædvanlig Fængeskost, Fængsel paa Vand og Brød, Tvangsarbejde, Forbedringhusarbejde og Tugthusarbejde) til een.

Anskuelserne herom har i de 3 Straffelovsudkast, der har set Dagens Lys, siden den 1ste Straffelovskommission i 1905 blev nedsat, været stærkt delt, idet Kommissionsudkastet af 1912 (K. U. 1912) og Mindretallet i Kommissionsudkastet af 1923 (K. U. 1923) bibeholder 2 Arter kvalificeret Frihedsstraf, medens Professor Torps Udkast af 1917 (T. U. 1917) og Flertallet i K. U. 1923 vil nøjes med een saadan Straf.

Spørgsmaalet herom har jeg gjort til Genstand for udførlig Omtale i dette Tidsskrifts Aargang 1923 (S. 72 og flgd.), men efterat det nu offentliggjorte Straffelovsforslag

har sluttet sig til K. U. 1912 og Mindretallet i K. U. 1923, vilde jeg gerne i det følgende have Lejlighed til at supplere mine tidligere Bemærkninger.

Det foreliggende Æmne deler sig naturligt i 2 Spørgsmaal, nemlig:

1) Er det muligt i den kvalificerede Frihedsstrafs Indhold, i dens Udtaaelsesmaade, at finde Kriterier, egnede til Skelnemærke mellem 2 eller flere Arter kval. Frihedsstraf — og

2) Er det nødvendigt af generalpræventive eller andre Grunde at bevare en Flerhed af kvalificerede Frihedsstraffe, selvom det skulde vise sig ugorligt eller vanskeligt at finde et virkeligt Skelnemærke mellem dem.

ad 1) K. U. 1912, der foreslaar 2 Arter kval. Frihedsstraf: Arbejdsfængsel fra 14 Dage til 3 Aar og Strafarbejde fra 1 til 16 Aar eller paa Livstid, har været inde paa Tanken om at sammensmelte de 2 Strafarter til een, idet Udkastet i sine Motiver (S. 23) erkender, at de 2 Strafarter »frembyder mange Lighedspunkter«. Den eneste Forskel, Udkastet da ogsaa finder mellem dem, er, at Fangen ved Strafarbejde arbejder for det Offentlige mod en Godtgørelse for Arbejdet som Belønning for god Opførsel, medens han ved Arbejdsfængsel vel arbejder pligtmæssigt, men for sig selv — dog at hans Fortjeneste maa reguleres, da Værdien af hans Arbejde ikke kan ligestilles med en privat Arbejders. I det Udkast til en Anordning om Frihedsstraffenes Fuldbyrdelse, der ledsager Straffelovsudkastet, har den anførte Forskel givet sig Udtryk i, at for Strafarbejdsfangernes Vedkommende Arbejdstiden sættes til 10 à 11 Timer daglig og Ducøren til mindst 20 Øre daglig, medens for Arbejdsfængselsfangernes Vedkommende Arbejdstiden sættes til 8 à 9 Timer og Ducøren til indtil 50 Øre, idet Bestemmelsen om Adgangen til selvforskaffet Arbejde næppe vil faa stor praktisk Betydning.

I K. U. 1923 foreslaar Mindretallet ligeledes 2 Arter kvalificeret Frihedsstraf: Fængsel fra 1 Maaned til 1 Aar og

Strafarbejde fra 1 til 16 Aar eller paa Livstid, og Mindretallet finder i det progressive System baade et naturligt Skelnemærke mellem og en Begrundelse for Bibeholdelsen af 2 Arter kvalificeret Frihedsstraf.

M. II. I dette System skal jeg henvide til, hvad Fængselsdirektor *Fussing* derom anfører i de »Bemærkninger om Frihedsstraffe og med Frihedsberøvelse forbundne Sikkerhedsforanstaltninger«, der som Bilag 1 ledsager K. U. 1923 (S. 23 ff.). Det vil af det der anførte fremgaa, at Værdien af det progressive System i straffepædagogisk Henseende er betydeligt overdrevet, og at dette System allerede som Følge deraf er uegnet som Skelnemærke.

Straffelovsforslaget slutter sig, hvad Spørgsmaalet: een eller flere kvalificerede Frihedsstraffe angaar, til K. U. 1912, idet der stilles Forslag om 2 Arter kvalificeret Frihedsstraf: Fængsel fra 14 Dage til 8 Aar og Tugthus fra 4 til 15 Aar eller paa Livstid (§§ 36 og 38). Det indrømmes dog i Bemærkningerne til Lovforslaget (S. 76 Sp. 2), at det »er vanskeligt at etablere en saadan Forskel i Udstaaelsesmaaden mellem Tugthus og Fængsel, at disse fremtræder som 2 væsensforskellige Strafarter«. Forskellen vil efter Bemærkningerne væsentligt komme frem ved Reglerne om a) Fangernes Dragt, b) Adgangen til visse Begunstigelser, c) Anvendelse af Disciplinærstraffe samt d) Fangernes Arbejde.

ad a) Ifl. Forslagets § 42, 2. Stk., skal Fanger, der udstaar Tugthus eller Fængsel i 6 Maaneder eller derover, bære den for dem anordnede Dragt. Modsætningsvis af Reglen maa sluttes, at Fængselsfanger, hvis Straffelid ikke naar 6 Maaneder, skal være fritaget for Fangedragt.

Det rationelle bør efter min Formening være, at paa den ene Side Fanger, der udstaar simpelt Fængsel (hvad ogsaa fremgaa af Forslagets § 51), ligesom Varetægtsfanger er fritagne for Fangedragt, medens paa den anden Side Fanger, der afsoner kvalificeret Frihedsstraf, alle skal bære Fangedragt. Allerede af ordensmæssige Hensyn bør det være en ubetinget Pligt for alle egentlige arbejdspligtige

Fanger at bære Fangedragt. Naar alle Fanger, der udstaar Fængsel eller Tugthus, ifl. Forslagets § 41 er pligtige at udføre det Arbejde, der paalægges dem, kan Bestemmelsen om Adgangen til at bære egne Klæder for Fanger, hvis Straffetid ikke naar 6 Maaneder, let blive illusorisk, da Fangerne selvfølgelig ikke kan være pligtige at arbejde for Fængslet, iført deres eget Tøj, og derfor — for at skaane dette — vil foretrække Fangedragten. Bestemmelsen om en Straffetid af 6 Maaneder som Skelnemærke mellem Fangedragt og Ikke-Fangedragt er nærmest kun en Reminiscens fra den nugældende Ordning, hvor denne Straffetid danner Skel mellem Fængsel paa sædvanlig Fangekost og Forbedringshusarbejde. Nogen Grund til at bevare denne Bestemmelse kan jeg ikke finde. Og hvad Fangedragten som Skelnemærke mellem Fængsel og Tugthus angaar, maa herefter Dragtens Udseende og ikke Spørgsmaalet Fangedragt eller Ikke-Fangedragt blive afgørende. Det er muligt, at man har tænkt sig at give Tugthusfangernes Dragt et Udseende, der afviger fra Fængselsfangernes, men som Skelnemærke mellem de 2 Arter Frihedsstraf er Dragtens Udseende dog ret underordnet.

ad b) Bemærkningerne nævner intet om, hvorvidt Begunstigelser skal tages i snævrere Forstand, kun omfattende de egentlige Behageligheder, der skal »forsøde« Fangerne Tilværelsen (Skraatobak, rent underholdende Læsning, anden adspredende Frihedssyssel, Forbindelsen med Omverdenen m. m.) eller om der ved Begunstigelser ogsaa sigtes til en Del af dem, der kun i uegentlig Forstand kan kaldes Begunstigelser, idet de snarere maa anses som Led i Straffens pædagogiske Opgave: Undervisningen, Kirkegangen, Legemsøvelser, belærende Lekturer og Foredrag, Arbejdsducør m. m. Hvad de rene Begunstigelser angaar, vil det sikkert være rigtigt i større Omfang at tildele dem ved de mere langvarige Straffe end ved de ganske korte Straffe, men da Fængsel efter Forslaget kan idømmes helt op til 8 Aar, vil man næppe unddrage denne Strafart ret mange

— om overhovedet nogen — af de Begunstigelser, som man har tiltænkt Tugthusstraffen. Og omvendt at udelukke denne fra nogle af Begunstigelserne vil p. G. af denne Strafs Langvarighed være uheldigt. Begunstigelserne er det væsentligste Indhold af Progressionen, der netop vil være særlig paakrævet ved Tugthusstraffen. Og hvad Begunstigelserne i videre Forstand angaar, bør man hverken ved Fængsel eller Tugthus undvære nogen af dem. Hvori Forskellen derfor skal komme frem, er ganske uklart.

ad c) I Forslagets § 53 omtales Disciplinærstraffene, og det bestemmes her, at Kostindskrænkning, naar den bestaar i Vand og Brød, ved Fængsel kun kan anvendes indtil 5 Dage, medens den ved Tugthus kan anvendes indtil 15 Dage, samt at Hensættelse i Straffecelle ved Fængsel kan ikendes indtil 2 Maaneder, men ved Tugthus i indtil 3 Maaneder. For det store Flertal af Fanger, der enten ikke forser sig, eller hvis Forseelse kun vil medføre Disciplinærstraffe i de lavere Grader, faar disse Bestemmelser kun Betydning ved den i dem liggende Trusel. Det bliver formentlig kun et Faatal af Fanger, paa hvem Straffene vil komme til Anvendelse med deres Maxima, og det bliver kun disse, der kommer til at mærke det paa dette Punkt opstillede Skelnemærke mellem de 2 Straffe.

ad d) Hvad Fangearbejdet angaar, bestemmer Forslaget i § 41, 1. Stk., at Fangerne er pligtige at udføre det Arbejde, som paalægges dem i Overensstemmelse med de Anordninger, der skal udfærdiges særskilt for hvert Strafart, at Udbyttet tilfalder Staten, og at der tillægges Fangerne mindre Beløb som Arbejdspenge. Paa dette Omraade havde, som foran nævnt, K. U. 1912 fundet det egentlige Skelnemærke, men Forskellen viste sig ganske vist kun at være den, at Strafarbejdsfangerens Arbejdskraft tilhørte Staten, medens Arbejdsfængselsfangerne arbejdede — omend pligtmæssigt — for sig selv, og kunde selv forskaffe sig Arbejde. Da erfaringsmæssigt det selvforskaffede Arbejde vilde blive en Undtagelse, vilde Resultatet af disse Forskelligheder sik-

kert kun være at læse paa Fangernes Creditside i Arbejdsbogen. Straffelovsforslaget antyder intetsomhelst om, i hvilke Retninger man har tænkt sig Fangearbejdet som Skelnemærke mellem Fængsel og Tugthus, og det vil sikkert ogsaa — allerede af den Grund, at Fængslets Maximum ligger relativt højt (8 Aar) og begge Strafarter løber jævnsides indenfor en Straffetid af fra 4 til 8 Aar, blive vanskeligt at finde et brugbart Skelnemærke. I Arbejdets Art lader en Forskel sig næppe finde. Lovforslaget aabner f. Ex. ogsaa begge Strafarter Adgang til Friluftsarbejde udenfor Anstaltens Omraade. Specielt vil der næppe være nogen Grund til at forbeholde det egentlig haandværksmæssige Arbejde for den strengeste Strafart. Skal Vægten lægges paa at oplære Fangen til et Haandværk, vil der mindst være lige saa megen Grund hertil ved Fængselsstraffen.

Men i det hele lader der sig vanskeligt grunde nogen Forskel mellem flere Arter kvalificerede Straffe ved selve Arbejdets Ordning. Dette præciseres ogsaa meget skarpt i Professor Torps Udkast, hvor bl. a. udtales, at der kun er »én rationel Maalestok for Arbejdspligtens Omfang: der maa fordres saa meget Arbejde, som uden Skade kan præsteres, hverken mere eller mindre«, og det udtales videre, at der navnlig ikke er Grund til at indrømme Lempelser i det normale Arbejdskrav ved de mere kortvarige Straffe, da Arbejdspligten netop her bidrager til at gøre Straffen effektiv, medens omvendt netop de lange Straffe kan taale Lempelser, der indgaar som Led i det progressive System. Der tænkes her ganske vist hovedsagelig kun paa den rent kvantitative Ordning af Arbejdet, men hvad den kvalitative Ordning angaar, er ovenfor anført, at de 2 Straffes Loben Side om Side helt op til en Straffetid paa 8 Aar gør en Sondring paa dette Omraade irrationel.

Efter hvad ovenfor er anført om de Punkter, paa hvilke en Forskel i Udtaaelsesmaaden mellem Fængsel og Tugthus efter Forslaget skulde komme frem, er det næppe for stærkt sagt, naar Bemærkningerne til Straffelovsforslaget ud-

taler, at en Forskel vanskeligt lader sig etablere, naar de 2 Straffe skal fremtræde som væsensforskellige. Men det var heller ikke at vente, at Forslaget skulde kunne løse denne Vanskelighed, naar det saa at sige fra alle Sider er erkendt, at det er umuligt at opstille en Flerhed af kvalificerede Frihedsstraffe, naar disse skal indeholde alt, hvad der naturligt hører med til en saadan Straf, og ingen af dem maa gaa ud over Grænsen for, hvad det er forsvarligt at tage med.

I Lovforslaget indeholdes imidlertid en Bestemmelse, som kunde tyde paa, at man har tænkt sig paa et andet Punkt at grunde en Forskel mellem Fængsel og Tugthus. Det hedder i § 36 II, at Tugthus udstaaes i en dertil bestemt Anstalt eller Anstaltsafdeling, og i Overensstemmelse hermed udtaler Bemærkningerne (S. 78 Sp. 2), at efter den nye Ordning vil Horsens Straffeanstalt blive forbeholdt til Udstaaelse af Tugthus, medens Statens andre Straffeanstalter i Forbindelse med det dertil fornødne Antal af kommunale Arresthuse vil kunne anvendes til Udstaaelse af Fængsel. Jeg lægger her Vægten paa Ordet »forbeholdt«, som kunde tyde paa, at man vil udelukke Afsoningen af Fængselsstraffe fra Horsens Straffeanstalt. Denne Anstalt vil desuden ifølge Bemærkningerne (S. 84 Sp. 2) foreløbig blive anvendt til Udstaaelse af Sikkerhedsforvaring, indtil man faar tilvejebragt en Fællesanstalt for strafmodtagelige Psykopather og Personer, dømt til Sikkerhedsforvaring eller Arbejdshus. Saa længe en saadan Anstalt ikke er tilvejebragt, er det muligt, at Tugthusfangerne og de til Sikkerhedsforvaring dømte Personer vil kunne befolke hele Horsens Straffeanstalt. Men — og det regnes der altsaa med — skal Sikkerhedsforvaringsfangerne en Gang flyttes derfra, vil det sikkert vise sig ugørligt at forbeholde denne Anstalt udelukkende for Udstaaelse af Tugthus. Og i det Tilfælde, at det skulde vise sig nødvendigt — og Nødvendigheden kan jo bl. a. blive en Folge af Pladsvanskeligheder i de til Udstaaelse af Fængsel bestemte Anstalter — at lade ogsaa en Del Fængselsfanger

udstaa deres Straf i Hørsens Straffeanstalt, falder selvfølgelig den Betydning, man iøvrigt har ment at ville tillægge Sondringen m. II. 1. Udstaaelsesstedet, til Jorden. Om denne Betydning skal iøvrigt henvises til det følgende.

ad 2) Maa det herefter erkendes, at Tugthus og Fængsel m. II. t. Udstaaelsesmaaden bliver en og samme Straf, blot med forskelligt Navn og med forskellig Udstaaelsestid, bliver det alligevel et Spørgsmaal, om en saadan Sondring ikke er nødvendig af generalpræventive Grunde, idet det i denne Henseende skulde være nødvendigt, at de særlig grove og samfundsfarlige Forbrydere bliver belagt med en Straf, der i det almindelige Omdømme har en særlig ilde Klang. Og ingen vil benægte, at det er lykkedes Ordet Tugthus at opnaa en saadan. Landsdommer *Haack* bemærker i en Artikel i dette Tidsskrift Aargang 1921 S. 81, at naar Tugthusstraffen har faaet dette uhyggelige Stempel, er det i Virkeligheden kun, fordi denne Straf altid er Udtryk for en særlig grov Forbrydelse, og at den Afsky, man føler overfor Straffen, i Virkeligheden kun er Udtryk for den Afsky, man føler overfor den bag Straffen liggende Forbrydelse. Men naar dette er Tilfældet, skulde en relativ langvarig Straf, selvom den bar samme Navn, som den Straf, der ikendes for de mindre graverende Forbrydelser, i tilstrækkelig virksom Grad kunne udtrykke det samme. I denne Betragtning har Landsdommeren ganske sikkert Ret. Der er ingensomhelst Grund til at tro, at ikke den Omstændighed, at en Forbrydelse belægges med en Straf, der kan stige helt op til 15 Aar, ja endda kan blive livsvarig, skal kunne virke akkurat lige saa afskrækkende, naar den bærer Navnet Fængsel, som hvis den bar Navnet Tugthus. Og i de foran anførte »Bemærkninger om Frihedsstraffe m. v.« S. 13 ff. gør Fængselsdirektor *Fussing* opmærksom paa, at det til syvende og sidst slet ikke i generalpræventiv Henseende er Strafartens Navn, hvorpaa det kommer an i den almindelige Folkebevidsthed, men paa, hvor den paagældende Straf er afsonet, hvor Forbryderen har »siddet«. Fængselsdirektoren hen-

viser saaledes til den Forskel, der i den danske Folkebevidsthed bestaar mellem at »sidde« i Nyborg, i Vridsløselille eller i Horsens Straffeanstalt eller mellem at sidde i en af de nævnte Steder og saa i et »Arresthus«, og mener, at det i »generalpræventive Hensyn bundende Ønske om at markere de Frihedsberøvelser, der rammer de groveste Forbrydelser, imødekommes paa tilstrækkelig Maade gennem deres Tidslængde og Navnene paa de Anstalter, hvor de paagældende anbringes«. Jeg tror ikke, at nogen vil modsige Rigtigheden af, hvad der her er anført om, hvorpaa Vægten i generalpræventiv Henseende maa lægges. Jeg tror derimod, at adskillige Betæneligheder kan anføres imod at bibeholde en Straffart med et i det almindelige Omdømme særligt ildeklingende Navn. I denne Henseende er der i Motiverne til T. U. 1917 (S. 59 Sp. 1) henvist til, at »netop denne Udsondring af visse Personer derved, at de forsynes med Tugthusstraffens sorte Kokarde, i højeste Grad forøger Vanskelighederne ved deres Tilbagevenden til Samfundslivet, hvilket er saa meget beklageligere, som det ingenlunde er saa, at de, der har begaaet grove Forbrydelser, gennemgaaende er mindre paavirkelige af Straffen og derfor giver mindre Haab om Genoprejsning end andre«. Og at denne Betænelighed bliver saa meget des større, i jo højere Grad Kredsen af de Forbrydere, der vil blive belagt med Tugthusstraf, indsnævres, turde være givet. I Motiverne til T. U. peges derhos paa de Vanskeligheder, en »Fordeling af Forbrydere mellem de 2 Straffarter paa en Maade, der svarer til en etisk Bedømmelse af deres Handlinger«, frembyder. Det vil efter Motivernes Mening ikke kunne undgaas, at »mange straffes med Fængsel, der moralsk staar langt lavere end adskillige, som straffes med Strafarbejde«.

Overfor disse Indvendinger mod at bibeholde 2 Arter kvalificeret Frihedsstraf og paa Baggrund af, hvad der tidligere fra anden Side er fremført om det i generalpræventiv Henseende afgørende, vil Lovforslagets Bemærkninger om, at det navnlig i generalpræventiv (afskrækkende) Henseende

er af Værdi, at der reageres paa en særlig Maade (d. v. s. ved et særligt Navn) overfor visse grovere Forbrydelser, næppe forekomme overbevisende. Og dertil kommer, at Lovforslaget selv indfører en Regel, der efter min Formening har langt større Værdi i generalpræventiv Henseende end Bestemmelsen om Bibeholdelse af Tugthusstraffen. Der stilles i § 43 II Forslag om, at Fanger, hvis Straffetid udgør 8 Aar eller derover, naar Halvdelen, dog mindst 5 Aar, af Straffetiden er forløbet, kan overflyttes til Forvaringsanstalt for Resten af deres Straffetid, Livstidsfanger dog først efter 10 Aars Forløb — en Bestemmelse, der iøvrigt er optaget ordret efter K. U. 1923. Der forekommer mig at ligge en ganske overordentlig kraftig Trusel i, at Personer, hvis Forbrydelse kvalificerer dem til en Straffetid af 8 Aar eller derover, vil kunne risikere af de straffuldbyrðende Myndigheder at blive overflyttet til Behandling sammen med de Personer, som paa Grund af deres kriminelle Fortid er anset for erhvervs- eller vanemæssige Forbrydere og som særlig farlige for Samfundets Sikkerhed. Da Reglen ikke er gjort obligatorisk, aabner den samtidig en Mulighed for mellem de Fanger, der har begaaet de groveste Forbrydelser, at foretage den Sondring efter en etisk Bedømmelse af deres Handlinger, som Motiverne til T. U. netop anser for umulig at foretage, hvis Sondringen skal svare til en Fordeling af den mellem 2 kvalificerede Frihedsstraffe. Denne Bestemmelse aabner paa en Gang de straffuldbyrðende Myndigheder Mulighed for en individualiserende Behandling og den almindelige Folkebevidsthed et til Paavirkning i generalpræventiv Henseende egnet Perspektiv.

Bemærkningerne til Lovforslaget udtaler dernæst, at det ikke vil stemme med den almindelige Bevidsthed, om den Straf, der f. Ex. anvendes overfor et første Gang begaaet simpelt Tyveri, skulde være af samme Art eller blot benævnes paa samme Maade som den strengeste, der kunde anvendes overfor en af de farligste og groveste Forbrydelser. Efter disse Bemærkninger var det at vente, at Forslaget for

en Række af de groveste Forbrydelser vilde foreskrive Tugthus som eneste Straf, eller i hvert Fald vilde gøre Anvendelsen af Fængsel paa disse Forbrydelser afhængig af Tilstedeværelsen af formildende Omstændigheder. Da Tugthusstraffens Minimum er sat ved 4 Aar, vilde der i og for sig ikke kunne indvendes noget imod en saadan Bestemmelse, da det næppe i noget Tilfælde vil være forsvarligt at belægge de groveste Forbrydelser med en Straf af kortere Varighed end 4 Aar, naar ikke netop formildende Omstændigheder er tilstede. Men efter Lovforslaget bliver Tugthus som eneste Straf kun foreskrevet for en eneste Forbrydelse, nemlig for Efterstræbelse af Kongen eller Regenten paa Livet (§ 117). Samtlige andre i Forslaget indeholdte grovere Forbrydelser vil kunne belægges med Fængsel, og det er kun, naar disse Forbrydelser begaas under skærpende Omstændigheder, at Tugthus bliver at anvende. Herfra undtages alene Manddrab efter § 238, hvor Tugthus bliver den normale Straf, idet der til Anvendelse af Fængsel kræves formildende Omstændigheder samt ogsaa Legemsbeskædigelse efter § 246, hvor Straffen kan fastsættes til Tugthus, dog ikke over 8 Aar, selvom der ikke foreligger skærpende Omstændigheder. En nærmere Opregning af de Forbrydelser, for hvilke Tugthus kan anvendes, findes i Bemærkningerne S. 77 Sp. 1. Det vil af de der citerede Paragraffer fremgaa, at Maximum for Idømmelse af Tugthus i en Række Tilfælde falder sammen med Maximum for Fængsel, og at saaledes Muligheden for Anvendelse af Tugthus i disse Tilfælde ikke er ensbetydende med det, som dog egentlig er det følelige, at Straffetiden bliver længere. Det er kun i ret faa Tilfælde, at Maximum for Idømmelse af Tugthus er sat op over Maximum for Fængsel, til enten 10 eller 12 Aar eller uden Angivelse. Men naar Forholdet bliver det, at selv de groveste Forbrydelser bliver at belægge med Fængsel, naar ikke skærpende Omstændigheder er tilstede, saa forekommer det mig ikke, at den almindelige Retsbevidsthed kan føle sig særligt krænket, om ogsaa disse grove Forbry-

delser, selvom de forøves under skærpende Omstændigheder, bliver belagt med en Straf af samme Navn som den, der rammer de mindre grove og samfundsfarlige Forbrydelser, da Tilstedeværelsen af disse skærpende Omstændigheder i hvert Fald altid vil give sig Udslag i en Straffetid af maaske 10 eller 15 Gange saa lang Varighed som den, der normalt paafølger de mindre Forbrydelser.

Jeg kan efter det anførte ikke se, at det er nødvendigt at bibeholde Tugthusstraffen, og efter hvad der fra flere Sider er anført imod dens Bibeholdelse, forekommer det mig urigtigt vedblivende at ville holde fast ved den.

M. H. t. Grænserne for Varigheden af Fængsel og Tugthus bemærkes, at Minimum for Fængsel, der i T. U. var sat til 2 Maaneder og i K. U. 1923 til 1 Maaned, ved Straffelovsforlaget yderligere er nedsat til 14 Dage. Til Begrundelse herfor anføres i Bemærkningerne, at Erfaringen under den nugældende Ordning har vist, at der er Trang til korte Frihedsstraffe ogsaa af strengere Art. Det vil selvfølgelig altid blive noget af en Skønssag, om man vil sætte Minimum ved 14 Dage, 1 Maaned eller 2 Maaneder, og naar K. U. 1923 som Begrundelse for et Minimum af 1 Maaned anfører, at dette ikke bør være lavere, naar en med Arbejdstvang og penitentiær Paavirkning forbundet Frihedsstraf skal være effektiv, saa vil sikkert akkurat den samme Begrundelse kunne anføres for at sætte Minimum ved 2 Maaneder. Naar Lovforlaget gør opmærksom paa, at det paa dette Punkt er i Overensstemmelse med K. U. 1912, maa det i denne Forbindelse ikke overses, at de senere Udkast og ogsaa Forslaget i Modsætning til K. U. 1912 er enige om at forbinde den simple Frihedsberøvelse med Pligt til »en rimelig Sysselsættelse« — et uvurderligt Fremskridt — og at dette gør det mindre betænkeligt i alle Tilfælde, hvor en ganske kort Frihedsstraf anses tilstrækkelig, at anvende simpelt Fængsel (Hæfte). Hvis man vilde mene, at en simpel Frihedsberøvelse i f. Ex. 14 Dage ikke vilde være en tilstrækkelig Repression overfor

en begaaet Lovovertrædelse, vilde der utvivlsomt vindes overordentlig lidet ved at kunne anvende Fængsel i samme Tidsrum. Om ponitentiær Paavirkning bliver der i et saadant Tilfælde aldeles ikke Tale, og en effektiv Arbejdspligt lader sig ogsaa kun vanskeligt gennemføre i saa kort en Tid. Der vil derfor næppe opnaas saa særdeles meget ved denne Sænkning af Minimalgrænsen for Fængsel.

Maximum for Fængsel er — som tidligere anført — 8 Aar, som ved Sammenstød og i visse i den specielle Del omtalte Tilfælde kan forhøjes til 10 Aar, ved visse Statsforbrydelser endog til 12 (§ 94).

Minimum for Tugthus er 4 Aar og Maximum 15 Aar, i visse Tilfælde 18 Aar, hvorhos Tugthus kan idømmes paa Livstid.

Ifølge § 37 udstaaes Tugthus i Fællesskab, dog med Adgang til Cellebehandling i den første og den sidste Del af Straffetiden — uden at Loven iøvrigt fastsætter Tidsgrænser —, samt naar det er nødvendigt af Hensyn til Sikkerheden og Disciplinen, hvorhos Justitsministeriet udenfor den almindelige Regel kan tillade Cellebehandling. Nærmere Regler henvises forøvrigt til Anordning. Et overordentligt stort Fremskridt i Forhold til den nugældende Ordning betyder det, at Forslaget i § 40 III hjemler Adgang til at holde Fællesfanger isoleret, ikke alene — som nu i Horsens Straffeanstalt — om Natten, men ogsaa om Dagen under Gudstjeneste, Undervisning, Forberedelse hertil, Gaardtur, Spisetid og — hvad der er af størst Betydning — Fritid. Om dette med de for Tiden til Raadighed staaende Lokalteter lader sig gøre, er imidlertid et andet Spørgsmaal.

Fængsel fuldbyrdes ifølge § 39 — naar Straffen ikke overstiger 2 Aar — saa vidt muligt i Enkeltcelle, medmindre dette af særlige Grunde maatte anses for skadeligt eller uhensigtsmæssigt. Ordene »saa vidt muligt«, der ogsaa findes i K. U. 1923, hvis Regler paa dette Punkt i det væsentlige er fulgt af Lovforslaget, er formentlig indsat som en Slags

Sikkerhedsventil med det Tilfælde for Øje, at Pladsforholdene kunde vanskeliggøre Behandlingen af alle Fanger med en Straffetid af under 2 Aar i Celle. Det er blot at haabe, at denne Ventil ikke for ofte skal træde i Funktion. § 40 giver Anvisning paa den modificerede Cellebehandling ved at tilstede Afvigelser fra denne under Gudstjeneste, Undervisning, Underholdning, Legemsøvelser og Gaardtur paa Grund af Alder og Helbredstilstand, eller hvor det ellers maatte være ønskeligt. Hvor det maatte være paakrævet, kan der derhos for enkelte Fangers vedkommende ske Afvigelser fra Cellebehandlingen.

Overstiger Straffen 2 Aar, fuldbyrdes den i Fællesskab, dog med samme Adgang til Cellebehandling som omtalt ved Tugthusstraffen og samme Adgang til Afsondring paa visse Tider af Dagen og med Afsondring om Natten.

Endelig bestemmer § 40 IV, at en Straf anses for udstaaet i Celle, naar Arbejdet udføres og Fritiden tilbringes under Afsondring, medens K. U. 1923 ligesom T. U. alene havde ladet det bero paa, om Arbejdet udførtes under Afsondring. Forslaget indfører i Relation til Straffeloven og den bestaaende Praxis ikke noget nyt, idet det altid har været anset som naturligt, naar Arbejdet udførtes under Afsondring, at denne ogsaa omfattede Fritiden (jfr. Ordene i Straffelovens § 13 II »ved Arbejde i Enkeltcelle og ved Ophold i samme Dag og Nat«).

Om Fangernes Pligt til at udføre det dem paalagte Arbejde, om Statens Ret til Udbyttet og om de Fangerne som Belønning for Flid og god Opførsel tilkommende Arbejdspenge (Forslagets § 41) samt om Fangedragten (§ 42 II) er talt ovenfor.

Fangerne forplejes efter et af Justitsministeren stadfæstet Reglement. De maa ikke til Forplejning eller iøvrigt forskaffe sig eller modtage andet end hjemlet ved Anordning eller Reglement (§ 42 I).

Reglerne i § 43 om, at Fanger, der er svækkede af Drikfældighed, saaledes at det maa antages, at Straffen ikke vil

have den tilsigtede Virkning paa dem, midlertidig eller for Resten af Straffetiden kan overflyttes til Arbejdshus, samt om, at Fanger, hvis Straffetid udgør 8 Aar eller derover, naar Halvdelen, dog mindst 5 Aar, af Straffetiden er forlobet, kan overflyttes til Forvaringsanstalt for Resten af Straffetiden, er optaget uforandret fra K. U. 1923. Den sidste Regel vil — bortset fra de Fængselsfanger, som netop idømmes Fængselsstraffens Maximum — kun blive anvendelig paa Tugthusefanger. Om det netop har været tilsigtet, at kun de Fængselsfanger, der idømmes Maximum af Fængsel, skal kunne overflyttes til Forvaringsanstalt, kan ikke ses af Bemærkningerne. Nogen Grund for en saadan Regel er det vanskeligt at eftervise — men sandsynligt er det, at man ved Reglens ordrette Overførelse fra K. U. 1923 ikke har været opmærksom paa, at den derved ogsaa kommer til at omfatte den nævnte Kategori af Fængselsfanger. Om det særligt kraftige Repressionsmiddel, der igennem denne Bestemmelse haves overført de særligt grove og samfundsfarlige Forbrydere, er talt ovenfor.

Straffelovsforslaget indeholder i §§ 44—46 Regler om Løsladelse paa Prøve, der i det væsentlige svarer til de i K. U. 1923 indeholdte (§§ 40—42). Disse Regler er gjort til Gensland for udførlig Omtale i en Artikel af Fængselsdirektor *Fussing* i dette Tidsskrifts Aargang 1924 S. 62 ff., til hvilken jeg derfor skal henvise. Af Forskelligheder er kun at mærke, at Forslaget som Vilkaar for Proveløsladelsen opstiller »et straffrit og ordentligt Liv«, medens K. U. krævede »et arbejdsomt og redeligt Liv«, samt at Forslaget har slettet den i K. U. indeholdte Bestemmelse om, at der som yderligere Vilkaar for Proveløsladelsen navnlig kunde tilføjes, at Provetiden skulde tilbringes helt eller delvis paa et til Anbringelse af løsladte Fanger godkendt Optagelseshjem. Endelig er Myndigheden til at løslade paa Prøve og til at beslutte Gendomsættelse efter Forslaget tillagt Justitsministeren i Stedet for den af K. U. i dette Øjemed oprettede Fængselsret.

Da Forslaget indfører 2 Arter kvalificeret Frihedsstraf, har det været nødvendigt at give en Regel om, at den tilbagestaaende Straffetid, hvis den nu idømte Straf er strengere end den, hvorfra Proveløsladelsen har fundet Sted, af de straffuldbyrdende Myndigheder skal omsættes til og sammenlægges med den strengere Strafart*).

Den særlige Frihedsstraf: Ungdomsfængsel, der i visse Tilfælde skal idømmes Personer mellem 16 og 21 Aar, forbi-gaas i nærværende Artikel.

At der ved Siden af den kvalificerede Frihedsstraf skal og maa bestaa en Frihedsstraf, hvis Indhold i det væsentlige er udtømt gennem Frihedsberøvelsen, er anerkendt af saa-vel samtlige Udkast som af Lovforslaget.

I K. U. 1912 og i T. U. benævnes denne Straf som af den nugældende Straffelov: simpelt Fængsel, medens K. U. 1923 og Forslaget som Betegnelse for den optager det gamle Navn: Hæfte. Grænserne for denne Strafart er efter K. U. 1912 7 Dage til 2 Aar, efter T. U. 21 Dage til 2 Aar og efter K. U. 1923 14 Dage til 2 Aar. Forslaget slutter sig til K. U. 1912 og sætter Grænserne til 7 Dage—2 Aar. Da denne Straf forfølger et ganske andet Formaal end den kvalificerede Frihedsstraf, kan der næppe næres nogen Betænkelighed ved at sætte Minimumsgrænsen saa lavt som forslaaet. Straffen udstaas normalt i Celle, dog med Adgang til Lempelser efter Hensyntagen til Fangens Alder og Helbredstilstand, og med Ret for Justitsministeren til at bestemme, at Straffen skal udstaas i Fællesskab i de faa Tilfælde, hvor Maximum efter Bestemmelser i den specielle Del kan overstige 2 Aar.

Fangerne maa ikke sættes sammen med andre Fanger end saadanne, der udstaar Hæfte. Det maa dog antages, at Hæftefanger maa kunne sættes sammen med Varetægtsfan-

*) Efter § 94 skal ved Omregning 1 Dags Tugthus regnes for 2 Dages Fængsel. For den, der er proveløsladt fra en Fængselsstraf, og paany forser sig, vil det være ren Benefice at blive idømt Tugthus. Tiden for den resterende Fængselsstraf vil derved blive forkortet til det halve.

ger i de Tilfælde, hvor dette for Varetægtsfangernes Vedkommende er hjemlet ved Retsplejelovens § 784¹⁾). De har Ret til at skaffe sig Extraforplejning samt Ting til personlig Brug og Udstyr af Cellen indenfor de Grænser, som god Orden i Fængslet kræver. De er endelig berettigede til at forskaffe sig Arbejde, der er foreneligt med Sikkerheden og god Orden i Fængslet.

Men her tilføjes saa en vigtig Regel, der er ny i Forhold til den gældende Lovgivning, idet det — hvis de ikke selv forskaffer sig Arbejde — skal paalægges dem mod Vederlag at udføre et under Hensyn til deres Dannelsestrin og Livsstilling passende Arbejde i et saadant Omfang, som er nødvendigt til en rimelig Sysselsættelse. Reglen maa derhos utvivlsomt forstaas saaledes, at de, naar de selv forskaffer sig Arbejde, ogsaa er pligtige til at udføre dette i samme Omfang som foreskrevet for det Arbejde, Fængslet tildeler dem.

Denne Regel vil sikkert af de straffuldbyrdende Mynigheder blive hilst med udelt Glæde og Tilfredshed. Den Fængselsmand, der i Aaringer har været Vidne til det systematiske Driveri, der nu udvises af en ikke ringe Del af de Fanger, der sidder i simpelt Fængsel, hovedsagelig Bødefonso- nere, som Dage igennem kan sidde med Ansigtet begravet i de korslagte Arme paa Cellebordet og Trøjen trukket op over Hovedet, for at Fængselspersonalet ikke skal forstyrre dem i deres Ugidelighed og Magelighedstilstand, vil ved Bestemmelsen om Beskæftigelsestvangen blive befriet for en Kilde til daglige Ærgrelser over den Parodi paa Samfundets Reaktion overfor Lovovertræderen, som Bødefonso- ningen efter den nugældende Straffelov i Virkeligheden er.

En meget vigtig Regel, for Værdien af Straffuldbyrdelsen maaske den vigtigste, indeholdes endelig i Forslagets § 35 II, hvor det hedder, at al Frihedsstraf udstaas i An-

stalter, der tilhører Staten eller dog staar under dennes Styre.

Allerede K. U. 1912 udtaler (Motiverne S. 28), at Staten, hvis man skal naa de ønskede Resultater m. H. t. Fangernes Retledning og Forbedring, maa tage Straffuldbyrdelsen i sin Haand. K. U. vilde anse det for det bedste, om al Arbejdsfængselsstraf blev udstaaet i særlige, Staten tilhørende eller under dens Styre staaende Anstalter. Da Kommissionen imidlertid tillige anser det for nødvendigt at have kommunale Arresthuse for Varetægtsfanger og Personer, der skal afsones Underholdsbidrag, mener den det forsvarligt at tilstede Udstaaelse af Arbejdsfængsel under 3 Maaneder i disse kommunale Arresthuse. T. U. 1917 og K. U. 1923 er derimod enige om at henlægge Fuldbyrkelse af den kvalificerede Frihedsstraf (Arbejdsfængsel eller Fængsel) til Anstalter, der tilhører Staten eller dog staar under dennes Styre, medens kun den simple Frihedsberøvelse (simpelt Fængsel eller Hæfte) og Frihedsberøvelsen som Forvandlingsstraf for Bøder tilstedes udstaaet i de kommunale Arresthuse.

Straffelovsforslaget foreslaar Fuldbyrkelse af al Frihedsstraf, ogsaa den Frihedsberøvelse, hvortil Bøder i Mangel af Betaling kan omsættes, henlagt til Statsanstalter eller af Staten styrede Anstalter. I Overensstemmelse hermed og da man ogsaa har anset det for ønskeligt, at Staten varetager Iværksættelsen af den Frihedsberøvelse, der ikke er Straf, ledsages Straffelovsforslaget af et Forslag til Lov om Arresthuse og Arbejdshuse, ifølge hvilket Staten skal overtage Forvaltningen af de nu bestaaende Arresthuse, have fuld Raadighed over det overtagne og fremtidig afholde alle Udgifter ved deres Vedligeholdelse og Drift. Da det ikke er Tanken, at Kommunerne skal tjene ved denne Ordning, i hvert Fald ikke i første Omgang, er det i Forslagets § 2 bestemt, at Kommunerne fremtidig skal yde Staten et Bidrag til Arrestvæsenet, svarende til Gennemsnittet af de Udgifter, som Kommunerne i de 3 Finansaar 19²²/₂₃—19²⁴/₂₅ har haft

til Vedligeholdelse og bedre Indretning samt Drift af deres Arresthuse, dog at Kommunerne kan fri sig for denne fremtidige Refusionsbyrde ved en Gang for alle at indbetale det 25-dobbelte Beløb.

Forslaget ledsages af en af Direktøren for Fængselsvæsenet udarbejdet Betænkning, af hvilken bl. a. vil fremgaa, at man ved Spørgsmaalets Losning som Forbillede har opstillet den i Norge i 1904 indførte Ordning, ved hvilken samtlige lokale Fængsler overgik til Statens Forvaltning, men vedblev at være de paagældende Kommuners Ejendom. Ogsaa m. H. t. Ordningen af det økonomiske Mellemværende mellem Stat og Kommune, der er en Følge af, at Staten ikke efter Ordningens Ikrafttræden skal overtage hele Byrden ved Arresthusenes Drift, har man taget den norske Ordning til Forbillede.

Sluttelig skal jeg henvise til de i Straffelovsforslagets § 53 optagne Bestemmelser om de Disciplinærstraffe, der kan komme til Anvendelse paa Fanger, der udstaar Frihedsstraf. Af størst Betydning er her, at de legemlige Disciplinærstraffe helt er udeladt. Saavidt mig bekendt, anvendes de nu overordentligt sjældent, og Reglerne i Forslagets § 54 om, at man til Afværgelse af truende Vold, for at betvinge voldsom Modstand eller for at forebygge Rømning kan anvende Spændetroje, Haandjern og andre Sikringsmidler, maa sikkert i Forbindelse med de andre Straffemidler, § 53 hjemler, anses for tilstrækkelig fyldestgørende Erstatning for Pryglestraffens Bortfald. Der kan næppe heller rejses nogen Indvending mod, at Forslaget afskaffer »haardt Natteleje« og »mørk Celle«, særlig ikke, efterat Forslaget har aabnet Mulighed for, at Straffecelle, der absolut maa anses for den mest effektive Straf, kan anvendes udover et Tidsrum, der svarer til $\frac{1}{3}$ af Straffetiden. Reglen om, at den Tid, en Fange hensidder i Straffecelle, ikke medregnes i Straffetiden, svarer til den nugældende Ordning.